

KOMMUNAL PLANSTRATEGI 2024 - 2027

Vedtatt i kommunestyret 21.10.24, KS - sak 105/24.

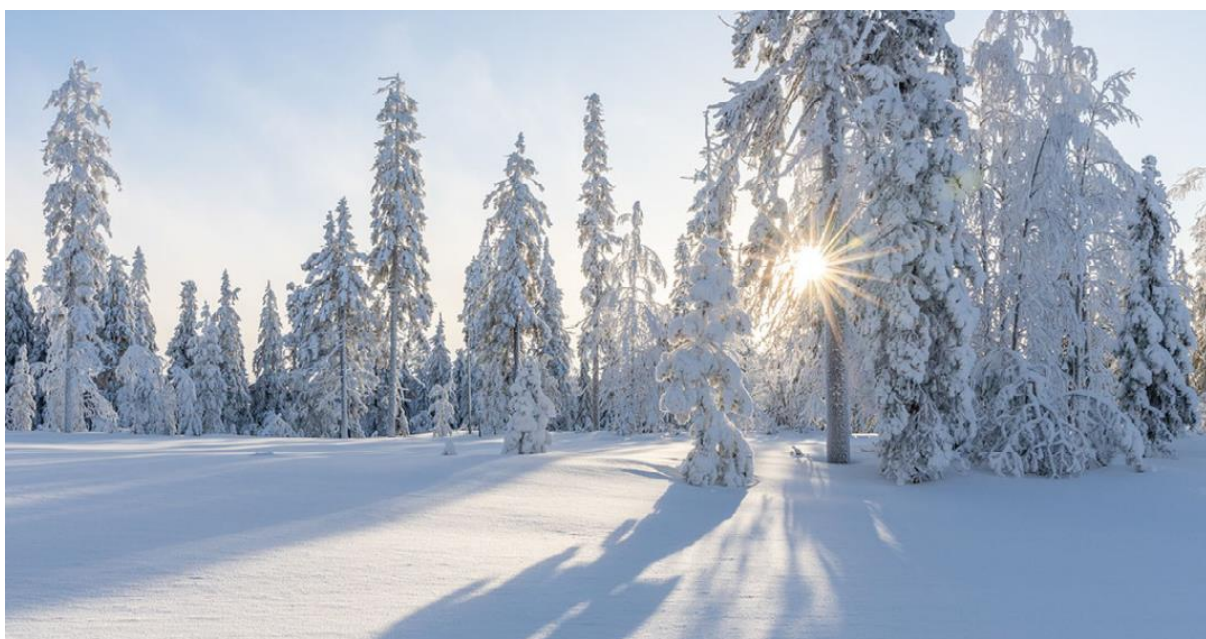
Innhold

1. Hva er en planstrategi?	4
1.1 Framdriftsplan	5
1.2 Nasjonale forventninger	5
1.2 Regional planstrategi og samhandling	6
2. Plan- og styringssystemet i Grue kommune.....	6
2.1 Overordnet planverk og plansystem.....	7
3. Kunnskapsgrunnlag og utfordringsområder.....	10
3.1. Statistikk og prognoser.....	10
3.1.1. Bo og leve - befolkningsutvikling, demografi og folkehelse	12
3.1.2. Arbeid og kompetanse.....	19
3.1.3 Innovasjon og endring	23
4. Planbehov i perioden.....	27
4.1 Oppsummering og anbefalinger	27
4.2 Planoversikt.....	28

Grue – livskraftig og levende

Grue ligger i Kongsvingerregionen, sør i Innlandet fylke og med mektige Finnskogen som dekker mer enn halvparten av kommunens areal. Kommunesenteret er Kirkenær med kort avstand mellom handelssentrum, skole, barnehage, rådhus med bibliotek og Gruehallen med områder for fritidsaktiviteter.

Grue er en viktig landbrukskommune med sterk industri, et rikt kultur- og idrettsmiljø, samt store områder med flott natur og gode muligheter for jakt, fiske og annet friluftsliv.

1. Hva er en planstrategi?

Kommunal planstrategi er et verktøy for politisk og administrativ prioritering av planoppgaver for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Planstrategien har ingen rettsvirkning og er ikke formelt bindende. Planstrategien skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Strategien bør inneholde:

- Redegjørelse for utviklingstrekk og utfordringer knyttet til samfunnsutvikling og miljø
- Drøfting av hovedtrekkene i en langsiktig arealstrategi (prinsipper for romlig utvikling)
- Vurdering av enhetenes planbehov
- Vurdering av prioriterte planoppgaver og behovet for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner skal innhentes, men de har ingen innsigelsesrett.

Kommunen har etter plan- og bygningslovens (PBL) § 10-1 plikt til å utarbeide kommunal planstrategi hvert fjerde år og vedta denne innen ett år etter kommunestyrets konstituering. Et viktig mål med planstrategien er å styrke den politiske styringen av hvilke planoppgaver som skal prioriteres.

Planstrategien belyser hovedutfordringene som Grue kommune har i planperioden, samt en vurdering av hvordan nasjonale forventninger ivaretas gjennom kommuneplanen.

I planstrategien skal det drøftes og tas strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling som innebærer arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomheter og planbehov for å realisere dette i valgperioden. Det er et lovkrav at planstrategien skal være gjort kjent hos statlige og fylkeskommunale myndigheter samt nabokommuner minimum 30 dager før vedtak. Planstrategien kan revideres etter behov innenfor valgperioden.

Den kommunale planstrategien har ingen direkte rettsvirkning i forhold til kommunens innbyggere, men gir føringer for det videre planarbeidet i kommunen. Planstrategien er ikke formelt bindende for kommunen, og kan fravikes hvis det er gode grunner for det. Dersom kommunen ønsker å avlyse eller utsette en større planoppgave som inngår i planstrategien, bør dette skje gjennom endring av planstrategien der de ordinære prosessregler følges.

Kommunal og regional planstrategi er to ulike verktøy i plansystemet. Regional planstrategi er hjemlet i PBL §§ 7-1 og 7-2 og er det eneste obligatoriske planverktøyet på regionalt nivå. Den enkelte kommune har rett og plikt til å delta i dette arbeidet når det berører deres virkeområde.

Denne planstrategien skal synliggjøre hvilke planer kommunen skal rullere eller starte opp arbeidet med for å sikre god og ønsket samfunnsutvikling i Grue.

1.1 Framdriftsplan

Uke	Aktivitet	Medvirkende
Uke 3	Avklaringsmøter	Kommunedirektør, utviklings-avd., rådgiver og ordfører
Uke 8 20.2.	Vedtak i KS om igangsetting og prosess.	Kommunestyret
Uke 4 – 8 22.1. – 23.2.	Kartlegge planstatus og planbehov.	Kommunedir., enhetsledere, stabsledere og rådgivere
Uke 4 – 8 22.1. – 23.2.	Innhente annet kunnskapsgrunnlag <ul style="list-style-type: none">• Statistikk, prognoser, m.m.	Kommunedir., enhetsledere, stabsledere og rådgivere
Uke 9 26.2. – 1.3.	Klarlegge overordnede planer og strategier <ul style="list-style-type: none">• Statlige og regionale føringer• Mål i kommuneplanens samfunnsdel	Saksansvarlig
Uke 25 17.6.	Politisk medvirkning. 1. gangs behandling	Formannskapet (planutvalg)
Uke 25 - 28	Administrativ utredning og saksbehandling	Saksansvarlig
Uke 29 - 34 15.7. – 26.8.	Høring	
Uke 34 - 37	Administrativ behandling etter høring	Saksansvarlig
Uke 42 14.10	2. gangs behandling	Formannskapet
Uke 43 21.10.	Behandling og vedtak	Kommunestyret

1.2 Nasjonale forventninger

Nasjonale forventninger skal legges til grunn for arbeidet med den kommunale planstrategien. Dette er et av flere virkemidler for å formidle og ivareta nasjonale interesser og nasjonal politikk i planarbeidet. Forventningene er avgrenset til planlegging etter plan- og bygningsloven.

Kommunal- og distriktsdepartementet har utgitt Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging - vedtatt ved Kongelig resolusjon 20. juni 2023. Regjeringen har fem overordnede perspektiver i sine forventninger:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommuneplanens samfunnsdel, inkludert langsiktig arealstrategi ivaretar dette perspektivet i valgte fokusområder og gjennomgående temaer.

FNs bærekraftsmål, <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal> er en felles plan for hvordan vi kan utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Den norske regjering har sluttet seg til bærekrafts målene, og målene er en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen i vår kommune. Dette ivaretas ved at det er valgt ut spesifikke bærekrafts mål i kommuneplanens samfunnsdel som skal være førende for andre kommunale planer og årlig handlingsplan/årsbudsjett.

1.2 Regional planstrategi og samhandling

Innlandet fylkeskommune er regional planmyndighet og utarbeider planstrategi og regionale planer som skal legges til grunn for kommunal planlegging og virksomhet i regionen. Innlandsstrategien inneholder følgende planer:

- Regional plan for det inkluderende Innlandet
- Regional plan for klima, energi og miljø
- Planer for samfunns- og næringsutvikling
- Regional plan for samfunnstryggleik
- Vannforvaltningsplaner
- Samferdselsplaner
- Planer for kulturminner og naturforvaltning
- Villreinplaner

Visjonen for Innlandet bærer i seg vår felles historie, og peker samtidig på mulighetene som det nye fylket har: ***Innlandet – eventyrlige muligheter***

Regional samhandling

I tillegg til det regionale arbeidet som styres av fylkeskommunen pågår det også mye regional samhandling i Kongsvingerregionen. Grue har samarbeid nordover med Solørkommunene, med kommuner i sør og med hele Kongsvingerregionen. Grue har valgt å organisere en del av sin virksomhet i form av interkommunale ordninger og selskap. Regionalt samarbeid og interkommunal organisering forutsetter et aktivt eierskap slik at kommunen oppnår de fordelene et slikt samarbeid kan gi.

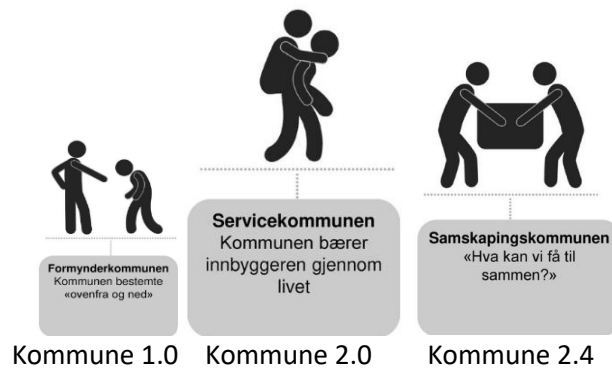
Kongsvingerregionen er et samarbeidsorgan for kommunene Eidskog, Kongsvinger, Åsnes, Grue, Sør-Odal, Nord-Odal og Innlandet fylkeskommune og utarbeider felles planer og strategier for Kongsvingerregionen.

2. Plan- og styringssystemet i Grue kommune

God ledelse og gode plan – og styringssystemer er viktig for at Grue kommune skal kunne ivareta sin rolle som tjenesteyter, samfunnsutvikler, og som forvalter og arena for demokratiske prosesser. Gjennom planene skal de folkevalgte ivareta sitt ansvar for strategisk styring og prioritering, og kommunedirektørens ansvar for å iverksette politiske vedtak.

Offentlig administrasjon har gjennomgått flere utviklingsfaser i etterkrigstiden. Fra formynderkommunen som preget perioden fra 1945 til omkring 1980, til utvikling av offentlig sektor på 1980 – tallet med sterk påvirkning av styringsprinsipper fra privat sektor og mål om effektivisering, med økt

søkelys på brukerens behov, service, flatere organisasjon og innføring av mål- og resultatstyring. På 2000 – tallet har samskapingskommunen i større grad blitt førende for ulike deler av offentlig sektor. Dette handler om at offentlige og/ eller frivillige og private aktører og ressurser samhandler og finner felles retning, mål og innhold. Det legges vekt på at samskaping og samstyring er viktig for at kommunene skal kunne løse sine oppgaver til beste for innbyggere og næringsliv.

Ledelse, planlegging og styring i Grue kommune har elementer fra alle disse tre styringsmodellene, men det arbeides aktivt og målrettet mot å bli en kommune som samskaper med sivilsamfunnet. For å oppnå dette er det behov for å utarbeide en strategi, samt mobilisere og reorganisere kommunens ressurser, og bygge kapasitet i hele kommunesamfunnet.

2.1 Overordnet planverk og plansystem

Kommuneplanen

Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsdel og en arealdel. Samfunnsdelen tar stilling til langsiktige utfordringer, viser vedtatte mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon, samt gir retningslinjer for gjennomføring. Handlingsdelen viser hva kommunen vil prioritere de fire neste budsjettårene. Arealdelen viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling, slik de er beskrevet i samfunnsdelen og arealbruk i hele kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i desember 2020 og gjelder for perioden 2020 – 2032. I samfunnsdelen er det valgt ut **tre fokusområder**; *Bo og leve, arbeid og kompetanse og innovasjon og endring*.

Det er også valgt **fire temaer som er gjennomgående** i samfunnsdelen. Sammen med fokusområdene konkretiseres disse i planens mål, delmål og strategier. De skal også konkretiseres i den årlige handlingsplanen og vises i praktisk handling i all kommunal virksomhet. Temaene er - *energi, klima og miljø, - digitalisering, - folkehelse, - læring*.

Grue kommunes visjon er *Livskraftig og levende* som gir assosiasjoner til entusiasme, livsglede og bærekraft og samsvarer med det som er ønsket retning for samfunnsutviklingen i Grue. Kommunen arbeider også ut fra verdiene *raushet, engasjement, anerkjennelse og likeverd – REAL*.

Gjeldende plan fungerer godt, og vedtatte mål og strategier er relevante for å sikre ønsket utvikling av Gruesamfunnet. Revidering av samfunnsdelen er ikke en aktuell problemstilling i denne planstrategien.

Kommuneplanens arealdel er et viktig redskap for å sikre en langsiktig og forsvarlig forvaltning av kommunens naturressurser. Dette omfatter blant annet jord- og skog, vassdrag, biologisk mangfold og kulturmiljøer, samt ivaretagelsen av de kvalitetene som finnes i vår natur som grunnlag for rekreasjon, opplevelser, jakt og fiske.

Gjennomførte registreringer og utvikling av gode kartverktøy gjør det enklere å ta hensyn til viktige natur, kulturmiljø og landskapselementer i kommunen. I kommuneplanens arealdel kartfestes viktige områder for natur- og kulturmiljø. Kommunens kulturmiljøplan ble revidert i 2021. Denne ligger til grunn for all arealplanforvaltning.

Ved revidering av arealplanen må det vurderes om fordeling av arealformål dekker framtidig behov og hva slags virksomheter som bør lokaliseres på de ulike områdene av hensyn til f.eks. miljøforhold og transport.

Det pågår arbeid med revidering av kommuneplanens arealdel. Revideringen omfatter hele arealplanen. Dette arbeidet er forventet ferdigstilt i løpet av 2024.

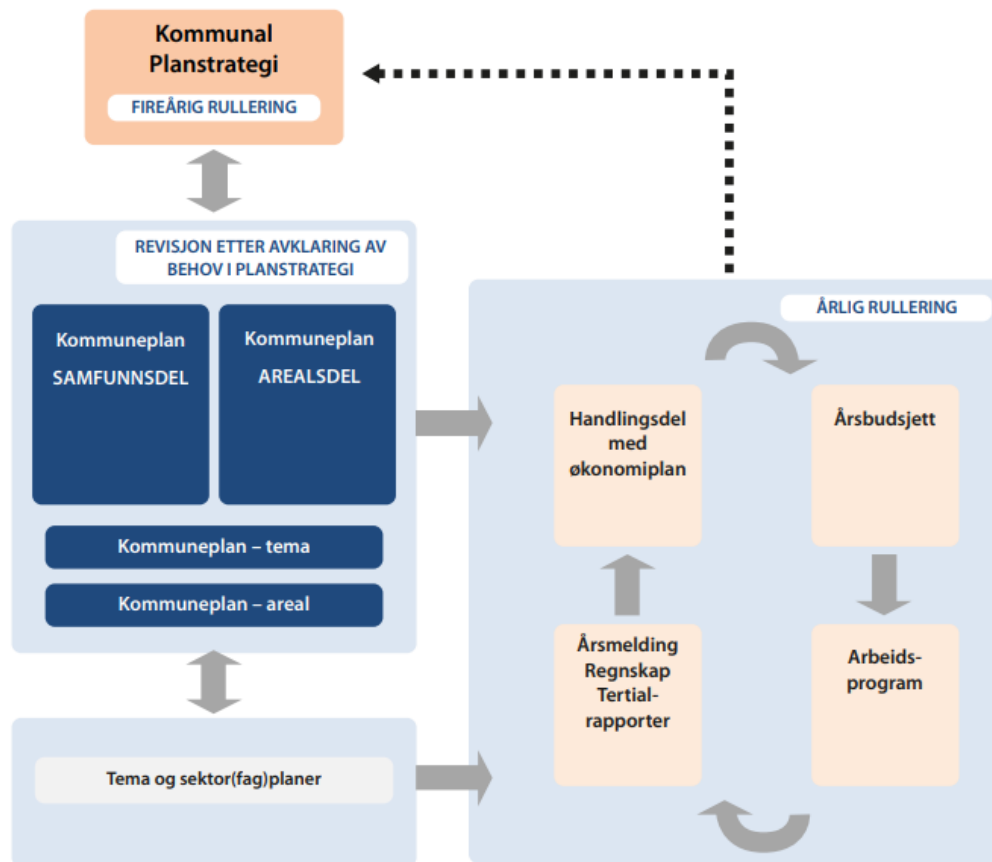
Kommunedelplaner kan utarbeides for areal og/eller for temaer/virksomhetsområder og skal følge opp utvalgte mål i kommuneplanens samfunnsdel, eller konkretisere arealbruken i et avgrenset geografisk område.

Reguleringsplan er en arealplan for en geografisk avgrenset del av kommunen. Denne gir rammer for utnyttelse og/eller vern av grunn og bebyggelse.

Fag- og temaplaner er strategiske planer som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Fag- og temaplaner er ikke planer etter plan- og bygningsloven og skal ikke behandles etter lovens prosessregler. Dette kan være planer som er pålagt ved annen lov eller forskrift, planer som er viktige i planleggingen av de enkelte virksomhetsområder eller planer som omhandler sektorovergripende temaer.

Revidering av den enkelte temaplan vurderes i forbindelse med planstrategien hvert fjerde år. Noen temaplaner er sektorovergripende og gir føringer for hele organisasjonen, slik som for eksempel kommunens arbeidsgiverpolitikk. Andre temaplaner gjelder for et avgrenset tjenesteområde, til eksempel boligsosial handlingsplan.

Modellen viser kommunalt planarbeid over en fireårs periode:

Fra veileder Kommunal planstrategi, Miljøverndepartementet.

Samskaping for en god samfunnsutvikling.

Det har i flere år pågått arbeid for å få til god samskaping mellom kommunen og sivilsamfunnet. Dette handler om å løse et identifisert problem. De berørte involveres som aktive og betydningsfulle eksperter og bidragsytere, og innbyggernes erfaringsbaserte kunnskap sidestilles med faglig kunnskap. Dette skaper demokratiske verdier og den faglige forståelsen av det aktuelle problemfeltet blir kvalifisert på en annen måte enn når personer med en fagprofesjonell kjennskap til problemet designer løsningene alene.

Samskapingens fire kjernepunkter:

1. Det er et sammensatt problem som skal løses – og som vi ikke løser godt nok i dag!
2. Vi løser det med deltakelse fra mennesker på tvers av (minst) to deler av samfunnet: Offentlig ansatte og folk/virksomheter fra sivilsamfunnet.
3. Samarbeidet i pkt. 2 er likeverdig – på alle måter.
4. Samarbeidets løsninger skal gi varig verdi for flere enn dem som er involvert i selve samskapingen-prosessen.

For å fortsette arbeidet mot å bli en samskapende kommune bør det utarbeides en strategi for samskaping.

Designdreven innovasjon

Designdrevet innovasjon er en måte å samskape på, for å få til innovasjon og utvikling og å løse virkelige problemer for virkelige mennesker. Det er bevist at denne måten å tenke og jobbe på kan gi store gevinster. Designdrevet innovasjon omfatter metode og tankesett som til sammen bidrar til innovative løsninger som møter brukerbehov, er teknologisk mulige og kommersielt levedyktige. Dette skjer ved bred involvering i prosessen og gjennom medskapning og testing. Det er viktig å forstå utfordringen i brukernes kontekst, å involvere brukere/aktørene gjennom hele prosessen, og unngå at egne forutinntatte oppfatninger hindrer ny innsikt.

I GNIST – prosjektet som har pågått i 2023 – 2024, hvor Kirkenær har vært utfordringsområde, har designdreven innovasjon og trippel diamant vært anvendt som arbeidsmetode. I dette arbeidet er befolkningen, frivilligheten og næringslivet invitert til å være med å planlegge utviklingen av Kirkenær.

Et resultat fra medvirkningsmøtene er blant annet denne framtidserklæringen:

«Kirkenær er et levende og attraktivt samfunn midt i Grue, ei bygd med aktive innbyggere i alle aldre, hvor vi trives, tar vare på og heier på hverandre.

Vi er Grue-patrioter og kommunen vår har et godt omdømme i hele landet.

Det skapes og produseres, og vi har tatt vare på kulturen og vår rene og urørte natur.

Her er rom for å se innover og trekke pusten.»

Denne erklæringen, som er samskapt av mange involverte, er viktig å legge til grunn når en skal velge retning for videre utvikling.

3. Kunnskapsgrunnlag og utfordringsområder

Grue kommunes utfordringer dreier seg i hovedtrekk om følgende forhold:

- Befolkningsutvikling, demografi og folkehelse
- Kommuneøkonomi, fordelingspolitikk og omstillingsevne
- Tjenestekvalitet, utviklings- og innovasjonsfokus
- Eierstyring av interkommunale selskaper og tjenester

Dette handler om komplekse sammenhenger og et utfordringsbilde som krever at administrasjon og politikere evner å framskrive, forutse og forestille kommunens utfordringer og muligheter i et langsiktig perspektiv og å gjøre strategisk gode valg for kommunen.

3.1. Statistikk og prognoser

Som grunnlag for å ta riktige valg benytter vi offentlig statistikk og prognoser.

Disse finnes her:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/grue> med statistikk om:

Befolkning

- Aldersfordeling
- Endringer i befolkningen
- Innvandring
- Forventet befolkningsutvikling

Arbeid og utdanning

- Innbyggernes arbeid
- Pendling
- Utdanningsnivå
- Barnehage og skoletilbud

Bolig

- Antall eneboliger og leiligheter
- Hytter
- Landbrukseiendommer
- Beboere pr. husholdning

Kultur

- Bruk av kommunale kulturmidler
- Kulturtilbud
- Religion

Bebyggelse og transport

- Befolkningstetthet
- Biler i kommunen
- Arealbruk

Kommunal økonomi

Videre har vi Folkehelseundersøkelsen 2023, hvor du kan hente resultater fra temaene: oppvekst- og levekårsforhold, fysisk og sosialt miljø, skader og ulykker, helse relatert atferd, helse og livskvalitet.

<https://www.innlandsstatistikk.no/helse-og-livskvalitet/folkehelseundersokelsen-2023/>

Det er også utarbeidet et eget folkehersedokument om folkehelsen i Grue i 2024:

[Folkehelseoversikt for Grue 2023- 2027](#)

På Innlandet fylkeskommune sin nettside Innlandsstatistikk kan du klikke på [Tema](#) og hente fram statistikk på områder som er relevante for samfunnsplanleggingen.

<https://www.innlandsstatistikk.no/>

For å legge gode og realistiske planer er det behov for en omforent forståelse av hva konsekvensene av den demografiske utviklingen betyr for kommunen og regionen. Det er også viktig å enes om strategier for å håndtere dette, samtidig med at en ser og benytter mulighetene som finnes i den positive utviklingen innen næringslivet, turisme og kulturlivet i kommunen.

Kommunens planstrategi skal bidra til å tydeliggjøre hvilke planoppgaver kommunen skal starte opp eller videreføre, og på den måten finne best mulige løsninger på utfordringene og bidra til en positiv utvikling i kommunen.

Kommunens administrative og politiske ledelse har ikke mulighet til å finne løsninger på disse utfordringene alene, og flere av forholdene ligger utenfor kommunens kontroll. Det betyr at arbeidet for å finne løsninger må skje i samhandling og samskaping med næringslivet, befolkningen og de andre kommunene i Kongsvingerregionen. Det må også skje i dialog med statlige aktører og myndigheter. For å få ønskede resultater betyr det at flest mulig må bidra på sitt område og arbeidet må legges opp og gjennomføres strategisk og systematisk.

3.1.1. Bo og leve - befolkningsutvikling, demografi og folkehelse

Folketallet i Grue har i perioden 1997 – 2023 gått ned fra ca. 5400 til ca. 4500 innbyggere.

<https://www.innlandsstatistikk.no/befolkning/befolkningsutvikling/>

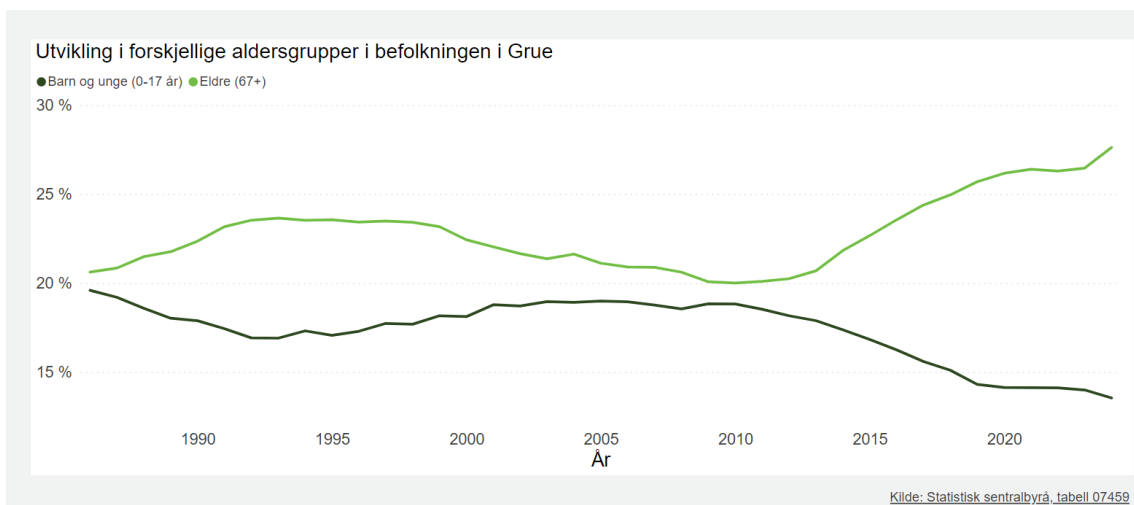
Et tydelig trekk i befolkningsutviklingen er at vi blir flere eldre. Denne utviklingen gjelder for hele Norge, men Innlandet er det fylket som har størst andel eldre. I 2023 var 21 % av befolkningen i Innlandet over 67 år. I Grue var denne andelen på 26,46%. I Ringsaker er denne andelen 18,42 %.

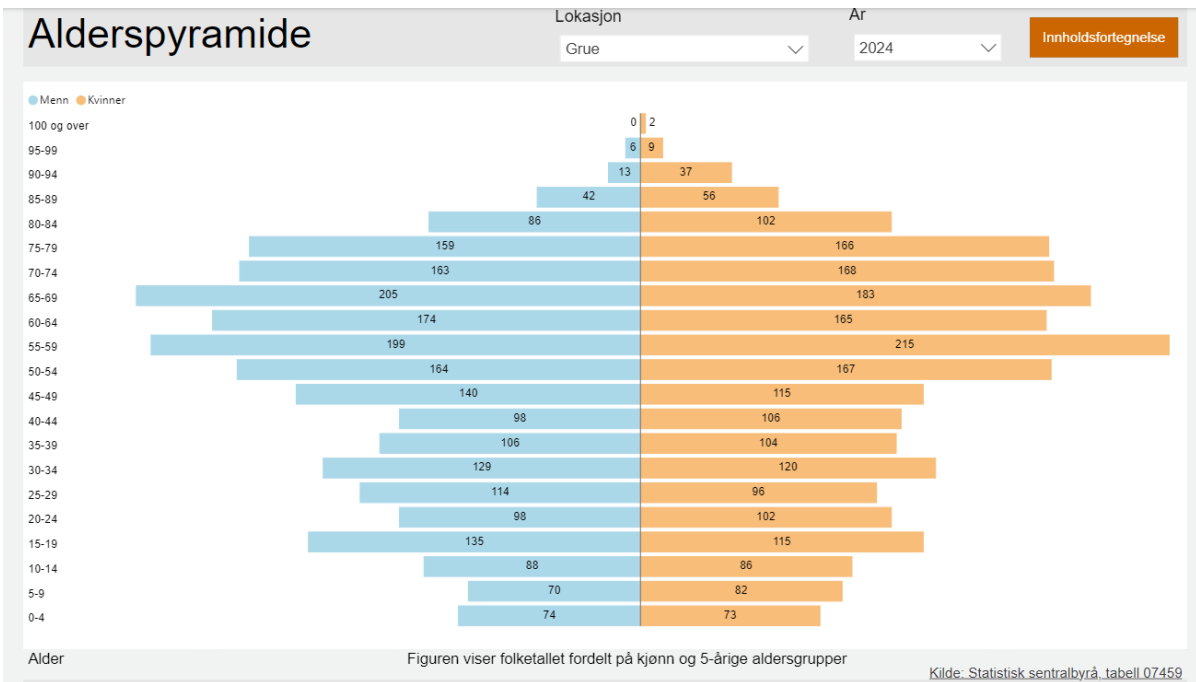
Forsørgerevnen for eldre; antall voksne (18 – 66 år) delt på antall eldre (67 + år) i Grue er på 2,1. Det betyr at det er 2,1 voksne per eldre person over 67 år i befolkningen. I Oslo er dette forholdstallet 6,1, i hele landet er tallet 3,8 og i Innlandet er forholdstallet 2,9.

<https://www.innlandsstatistikk.no/befolkning/alder/>

Antall barn som blir født i Innlandet er lavere enn antall personer som dør, og vi får derfor et fødselsunderskudd. Det er flere grunner til dette, blant annet at de fleste kommunene har lav andel kvinner i alderen 20–39 år og at kvinner i Innlandet føder færre barn enn gjennomsnittet av norske kvinner. I perioden 1986 – 2022 har det høyeste fødselstallet i Grue i løpet av ett år (1995) vært 60 barn, og det laveste antall fødte barn i løpet av ett år vært 16 (2018).

<https://www.innlandsstatistikk.no/befolkning/fodseltall/>

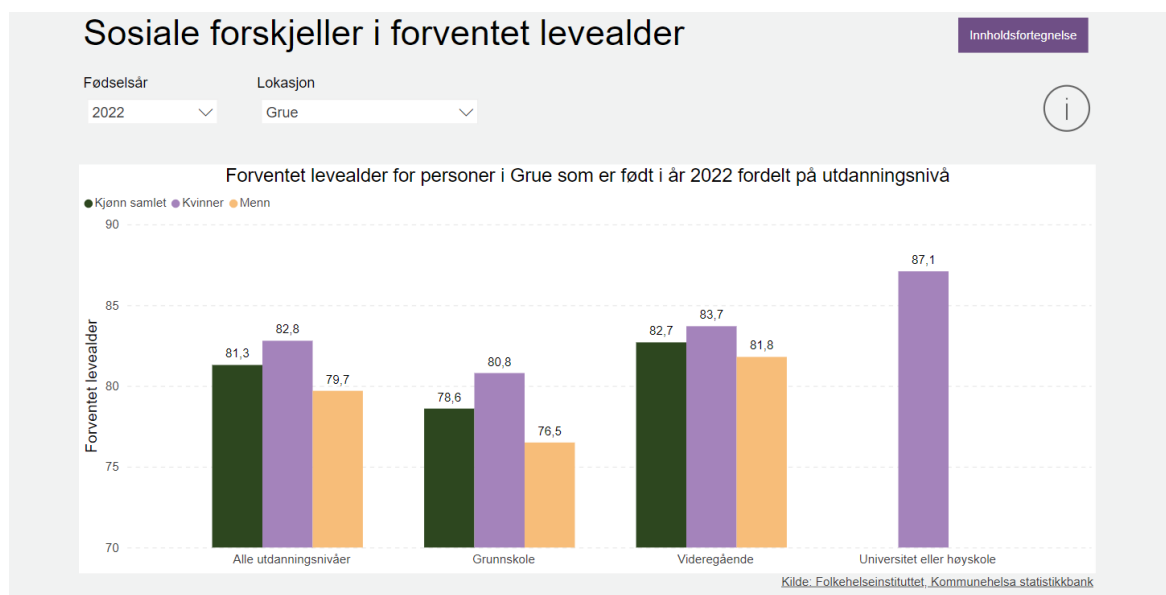

Synkende befolkningstall, sterk økning i andel eldre og lave fødselstall krever langsiktig planlegging og bevisste prioriteringer innen kommunens tjenestoområder og innenfor planlegging av bolig, areal og økonomi.

Forventet levealder

Utjevning av sosiale helseforskjeller er en viktig målsetting i folkehelsearbeidet. Det er store sosiale forskjeller i levealderen i Norge. Folk med høyere inntekt, utdanning og posisjon i arbeidslivet lever lengst. De siste 30 årene har alle grupper i landet fått bedre helse, men gruppen med lang utdanning og høy inntekt har fått bedre helse enn andre. Denne gruppen har også høyere forventet levealder enn gruppen med kortere utdanning og lavere inntekt.

I arbeid med folkehelse er det derfor viktig å sette søkelys på forhold som handler om utdanning.

Folkehelse

Folkehelse er et begrep som brukes for å beskrive befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning. Verdens helseorganisasjon (WHO) har definert **helse** som «en tilstand av fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom eller svakheter». Denne definisjonen bygger på et helhetlig syn på helse og begreper som mestring, trivsel og livskvalitet er like viktige dimensjoner som fravær av sykdom, skade eller lidelse.

WHO definerer **psykisk helse** som en tilstand av velvære der mennesker kan realisere sine evner, håndtere livets normale påkjenninger og ut fra sine forutsetninger bidra til samfunnet. Dette er grunnleggende for livskvaliteten og gjør det mulig for mennesker å oppleve livet som meningsfullt (WHO, 2005).

Ambisjonen om å fremme psykisk helse, trivsel og livskvalitet i befolkningen er forankret både i folkehelseloven og i de siste årenes folkehelsemeldinger. Folkehelseloven gir kommunene et medansvar for å fremme folkehelsen.

En forutsetning for et godt og systematisk folkehelsearbeid er å ha en oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker helsen. Folkehelseloven beskriver hvilke temaer som skal være med i denne oversikten. På grunnlag av oversikten skal kommunen identifisere sine utfordringer innen folkehelse. Dette skal inngå som grunnlag for planlegging etter plan- og bygningsloven, og som grunnlag for tiltak.

Forhold som påvirker helsen omfatter både helsefremmende og forebyggende faktorer på den ene siden, og risikofaktorer på den andre siden. Påvirkningsfaktorene er ofte knyttet til samfunnsforhold, levekår og miljø som det må tas hensyn til i samfunnsplanleggingen.

[Folkehelseloven kap. 2, §§ 4 – 7](#), gir kommunen ansvaret for å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorene som virker inn på dette. Dette utfordringsbildet inngår som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi og skal blant annet baseres på:

- a) opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig.
- b) kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven
- c) kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kap. 11, fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringene kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

Sosiale ulikheter

Sosiale ulikheter i helse handler om forskjeller i helsetilstanden på grunn av sosiale og økonomiske forhold som yrke, utdanning og inntekt. Disse forskjellene i helse er tydelige på befolkningsnivå og viser at jo høyere utdanning og inntekt man har, desto bedre helse har man også. Jo lavere utdanning og inntekt man har, desto dårligere helse har man. (FHI.no).

Kommunens [oppvekstprofil](#) (FHI 2024) og [folkehelseprofil](#) (FHI 2024) viser levekårsutfordringer på mange områder. [Dokumentet Folkehelsen i Grue 2024](#) gir et oversiktsbilde på forholdene i kommunen. Forbedringer på dette området krever et økt systematisk samarbeid mellom kommune, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og NAV. For å bedre folkehelsen er det i et samskapingsperspektiv også viktig og riktig å sikre medvirkning av frivilligheten og befolkningen.

Fattigdom – lavinntekt

Det er en klar sammenheng mellom inntekt og helse, hvor helsen blir bedre med økende inntekt. For å ha en befolkning med bedre folkehelse, er det derfor et mål å redusere fattigdom i befolkningen.

Sammenhengen mellom helse og inntekt er sammensatt. Inntekt påvirker blant annet muligheter for å delta i samfunnet, og å kunne velge bolig og bomiljø.

Vedvarende lavinntekt betyr at en husholdning i snitt har tjent under 60 prosent av medianinntekten i Norge i løpet av de siste tre årene. Husholdninger som har relativt lite penger over lang tid blir derfor ekstra sårbare for å oppleve blant annet dårlige boforhold og utenforskap.

Innlandsstatistikk viser andel personer i husholdninger med årlig lavinntekt. I tillegg vises tall for husholdninger med vedvarende lavinntekt. I Grue var det i 2022 14, 5 %, av befolkningen som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt. I 2012 var dette tallet 12, 6 %.

Andel personer under 18 år i Grue som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt var i perioden 2019 – 2021, 20,2 %. For aldersgruppen 18 – 34 år er også denne andelen høy, og lå i samme periode på 21%. <https://www.innlandsstatistikk.no/helse-og-livskvalitet/lavinntekt/>

Rusrelaterte utfordringer

Det finnes i dag ingen rusmiddel politiske handlingsplan i kommunen. Våre retningslinjer er en delplan til rusmiddelpolitisk handlingsplan som utgikk i 2016 og som ble utarbeidet av NAV-lederne i Solør.

Folkehelseprofil

Folkehelseinstituttet utarbeider hvert år en [folkehelseprofil](#) for landets kommuner. Her presenteres et folkehelsebarometer som viser status i kommunen innenfor fem ulike temaer, og sammenligner kommunen med landet som helhet. Dette barometeret viser hvilke temaer og helseutfordringer som bør prioriteres i folkehelsearbeidet. Tre behov som skiller seg ut i Grue er:

- innsats for å øke utdanningsnivået
- redusere antall som trenger støtte til livsopphold
- redusere andel unge som sliter med overvekt og fedme.

FOLKEHELSEPROFIL 2024

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I KommuneHelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt mer informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- ◆ Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Grue
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	14,0	18,1	20,3	prosent	○ ◆ ▬
	2 Andel unge eldre, 65-79 år	22,8	17,6	13,9	prosent	○ ◆ ▬
	3 Andel over 80 år	7,6	5,8	4,5	prosent	○ ◆ ▬
	4 Andel 80 år+, framskrevet til 2050	16,2	12,5	10,4	prosent	○ ◆ ▬
	5 Personer som bor alene, 75 år +	46,5	43,3	42,0	prosent	○ ◆ ▬
	6 Befolkningsvekst	0,53	0,64	1,2	prosent	○ ◆ ▬
Oppvekst og levekår	7 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	66	77	81	prosent	● ◆ ▬
	8 Vedvarende lavinntekt, alle aldre	13,5	10,4	9,8	prosent	● ◆ ▬
	9 Inntektsulikhet, P90/P10	2,7	2,6	2,8	-	○ ◆ ▬
	10 Leier bolig, 45 år +	16,5	13,9	12,4	prosent	● ◆ ▬
	11 Bor trangt, 0-17 år	13	14	18	prosent	● ◆ ▬
	12 Gjeld større enn 3 ganger inntekt	7,9	14,5	20,8	prosent	○ ◆ ▬
	13 Unge som står utenfor, 15-29 år	13,1	9,9	9,5	prosent (a,k)	● ◆ ▬
	14 Stønad til livsopphold, 20-66 år	25,8	19,8	17,4	prosent (a,k)	● ◆ ▬
	15 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	26	24	24	prosent (k)	○ ◆ ▬
	16 Gjennomføring i vdg. opplæring	75	80	80	prosent (k)	○ ◆ ▬
	17 Høy tilfredshet, Ungdata 2021	48	52	49	prosent (a,k)	○ ◆ ▬
Miljø, skader og ulykker	18 Valgdeltakelse	54,4	59,5	62,4	prosent	● ◆ ▬
	19 Drikkevann, hygienisk og stabilt	100,0	92,2	93,4	prosent	○ ◆ ▬
	20 Luftforurensning, eksponert (ny def.)	4,2	27	46	prosent	○ ◆ ▬
	21 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2021	85	87	85	prosent (a,k)	○ ◆ ▬
	22 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2021	65	59	60	prosent (a,k)	○ ◆ ▬
Helse- relatert atferd	23 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	38	30	28	prosent (k)	● ◆ ▬
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2021	39	50	49	prosent (a,k)	○ ◆ ▬
	25 Røyking, kvinner	-	4	2,4	prosent (a)	○ ◆ ▬
Helsestilstand	26 Forventet levealder, menn	78,4	79,6	80,3	år	● ◆ ▬
	27 Forventet levealder, kvinner	82,6	83,4	84,0	år	● ◆ ▬
	28 Utd.forskjeller i forventet levealder	-	5,5	5,1	år	○ ◆ ▬
	29 Overvekt og fedme, 17 år	36	26	22	prosent (k)	● ◆ ▬
	30 Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	139	181	168	per 1000 (a,k)	○ ◆ ▬
	31 Muskel- og skjelett, 0-74 år	312	343	313	per 1000 (a,k)	○ ◆ ▬
	32 Hjerte- og karsykdom	16,2	16,4	17,2	per 1000 (a,k)	○ ◆ ▬
	33 Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	92	81	84	per 100 000 (a,k)	○ ◆ ▬
	34 Vaksinasjonsdekning, influensa, 65 år+	60,2	61,6	62,3	prosent	○ ◆ ▬

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler. Les mer om mulige årsaker til at tall fra Ungdataundersøkelsen mangler [her](#).

Plan for legetjenesten

Rammeavtalen mellom KS og Den norske legeförening (ASA 4310) gir føringer for å utarbeide plan for legetjenesten i kommunen. "Kommunen skal sørge for nødvendig planlegging slik at legen har forutsigbarhet i sin virksomhet i henhold til gitte rammebetingelser, slik som forventet listestørrelse, sammensetning av pasientpopulasjon, veiledning av turnusleger mv. Kommunen skal utarbeide en plan for legetjenesten i kommunen. Planen skal rulleres og forelegges samarbeidsutvalget til vurdering og uttalelse". Grue kommune har ingen slik plan. Dette bør utarbeides i inneværende valgperiode.

Boligbehov og boligutvikling

Kommunens boligpolitikk skal ivareta befolkningen, næringslivet og spesielle gruppers behov på boligmarkedet.

Kommunens rolle er som pådriver og tilrettelegger for:

- boligbygging
- utvikling og fornyelse av boliger og boligområder
- medvirkning til å skaffe boliger til personer som selv ikke kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.

Kommunens engasjement i boligutvikling skal bidra til at boligtilbudet blir egnet til fremtidig behov og støtte opp under målsetningene i kommuneplanen.

Boligbyggingen og boligutviklingen i Grue har vært svært lav i flere tiår. Boligmassen består i hovedsak av eneboliger, mens etterspørselen etter leiligheter er sterkt økende. Mangelen på riktig boligtyper fører til utflytting fra kommunen og problemer med å skaffe seg bolig for personer og familier som får jobb her og ønsker å bosette seg i kommunen. Antall boliger pr. 1. kvartal 2024:

Enebolig	2570
Tomannsbolig	97
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	122
Boligblokk	38
Bygning for bofellesskap	54
Andre bygningstyper (SSB - tabell 06265)	100

Det er behov for å realisere målene i boligpolitisk handlingsplan, øke tilgang på boliger og vurdere alternative boligkonsepter.

Boligsosialt arbeid

Jfr. § 5. i boligsosialloven skal kommunen i sitt arbeid på det boligsosiale feltet sørge for samarbeid på tvers av sektorer og samordning av sine tjenester. Ellers skal kommunen samarbeide med andre offentlige aktører som kan bidra til arbeidet for vanskeligstilte på boligmarkedet.

Kommunen skal ha en oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi etter plan- og bygningsloven § 10-1. En drøfting av kommunens boligsosiale arbeid bør inngå i strategien. Overordnede mål og strategier for det boligsosiale arbeidet skal fastsettes i kommuneplanen. Mål og strategier skal være egnet til å møte de utfordringene kommunen står overfor. Det er vedtatt boligsosial handlingsplan for perioden 2018 – 2022. Denne er det behov for å revidere i strategiperioden.

Kommunal eiendom - eiendomsforvaltning

Grue kommune har en stor eiendomsmasse med ulik alder og standard. Hvorvidt eiendomsmassen dekker kommunens framtidige behov ut fra et faglig perspektiv, kapasitet og miljøkrav, er ikke vurdert.

Kirkenær og bygdene

Kommunen er preget av en spredt bosetting i og rundt grendene Refset, Grinder, Namnå, Nesskogen og Svullrya, et resultat av gamle bosettingsmønstre og tidligere høye innbyggertall. I samfunnsdelen er det definert som mål å opprettholde levende grender samtidig som handel- og servicesenteret Kirkenær blir styrket.

I dag bor kun 27 % i sentrumsområdene, men etterspørselen etter bolig i/nær Kirkenær sentrum er økende. Spredt bosetting er kostbart når det skal tilbys kommunale tjenester og bygges infrastruktur, samtidig som varierte bo muligheter er en av kommunens kvaliteter.

Hvordan en skal planlegge framtidige tjenestetilbud i eksisterende bosettingsstruktur må drøftes, herunder plassering av framtidig behov for boligtomter.

Etter flere år med stedsutviklingsprosjekt på Svullrya ser vi en økende interesse for bosetting og behov for tilgang på boliger her. Bygging av nytt bygg for Norsk Skogfinsk Museum vil også bidra til økt tilflytting og aktivitet. For å følge opp stedsutviklingsarbeidet og sikre videre utvikling på Svullrya/Grue Finnskog bør det utarbeides en strategi for området.

I 2023 – 2024 er GNIST – prosjektet gjennomført på Kirkenær. Bakgrunnen er de komplekse utfordringene som finnes i kommunesenteret og som i stor grad påvirkes av store aktører som vegvesen, jernbane, industri og landbruk. I tillegg har kommunen store demografiske og økonomiske utfordringer som gir negative utslag for å sikre bærekraft og skape attraktivitet. Med dette bakteppe ble det utarbeidet følgende målformulering:

Kirkenær skal, ved å lykkes med samspill mellom fremtidsrettet næringsliv og lokalsamfunnet, bli et forbilde for innovativ, bærekraftig og helhetlig sentrumsutvikling.

Det ble valgt å jobbe mot to delmål:

1. Stedsutvikling basert på lokale ressurser og premisser.

- Utforske mulighetsrommet i Kirkenær sentrum for å skape ny utviklingskraft og økt stedsattraktivitet, som ivaretar eksisterende kvaliteter og som samtidig reduserer negative virkninger fra transportårer og nærliggende industri.
- Se sammenheng og skape synergier med andre pågående utviklingsprosjekter, for å utforske muligheter for mere sirkulære prosesser og mer bærekraftig energi- og arealforvaltning.

2. Innovasjon gjennom samskaping.

- Utforske, utvikle og etablere samarbeidsplattformer mellom aktørene som er viktige for den framtidige utviklingen av Kirkenær sentrum.
- Utforske og skape behovstilpassete samarbeids- og finansieringsmodeller som bidrar til realisering av utviklingsgrepene som anbefales i prosessen.

I prosjektet har innbyggere, barn og unge, lag og foreninger og handel - og næringsaktører vært involvert, men vi har i mindre grad klart å involvere de store industriaktørene og statlige aktører. Et innovasjonsteam ledet av PIR 2 vil i juli 2024 levere en sluttrapport hvor det kommer frem fem ulike konsepter det er ønskelig å arbeide videre med. Dette er:

- Gågate
- Kontorfellesskap/treffsted for ungdom
- Boliger for alle
- Industrieløype
- Mellom elva og skogen

Det anbefales at GNIST-arbeidet videreføres i et hovedprosjekt og finne muligheter for å realisere idéene som ligger i konseptene. Herunder å søke tilskudd til videreføring av prosjektet.

Transport og samferdsel

Samfunnsendringene som handler om økt sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft, i tillegg til økt søkelys på sikkerhet og beredskap, omfatter også planer for transport og samferdsel. I revidering av

kommuneplanens arealdel er det ambisjon om å tilrettelegge for å redusere transportbehovet og å gjøre det tryggere og mer attraktivt å gå, sykle og reise kollektivt.

For å få til helhetlig samfunnsutvikling innen dette temaområdet er det behov for tett dialog med ansvarlige myndigheter innen veg og bane.

Regjeringen har lagt fram prinsippvedtak i Nasjonal transportplan om at Rørosbanen og Solørbanen skal elektrifiseres. Myndighetene ser hvor viktig det er å ha en godstransportbane til i nord-sør-retning. Det er nasjonalt viktig, fordi det er sårbart. Forslaget til Nasjonal transportplan 2025 – 2036 skal etter planen behandles i Stortinget før sommerferien 2024.

For Grue sin del betyr det svært mye med tanke på regionforstørring, at satsningen blir mer på jernbane innenfor vår region og det er en viktig del av nullvekstmålet til Grue kommune.

For fylkesveger og kommunale veger blir øst-vest forbindelsene viktige. Stortinget har bedt regjeringen om å gjennomføre en prøveordning med kjøretøy med totalvekt opp til 74 tonn. Grue er med i dette testprosjektet.

Fylkesveg 232 mellom Sandstad og Kirkenær har to punkter hvor det er behov for utbedring;

- Sandstad bru som er for smal for landbrukskjøretøy og godstransport. I et beredskaps-perspektiv er dette et svært kritisk punkt.
- Fylkesvegen krysser flomverken noen hundre meter lenger øst. Denne passeringen bryter verkens beskyttelse av Kirkenær sentrum.

I GNIST- prosjektet som er gjennomført på Kirkenær har trafikkstøy og trafiksikkerhet kommet opp som temaer i ulike møter, særlig den økende tungtrafikken som passerer gjennom sentrum. Med en videre utbygging av Fylkesveg 404 fra Solør Bioenergi og ut på RV 2 nord for Skaslien gjestgiveri vil all trafikk som kommer fra eller skal nordover unngå å kjøre gjennom sentrum. Dette planforslaget er lagt som innspill i revidering av arealplanen.

Grue [skårer svært lavt på trygg tilgang til nærturterreng](#). Dette til tross for at kommunen har store og vel tilrettede turområder. Når definisjonen om trygg tilgang handler om mengde biltrafikk, fartsgrenser og kryssing av bane, gir dette dårlige resultater for vår kommune. Med dette utgangspunktet og sett i sammenheng med behovet for å bedre folkehelsen, er utbygging av gang – og sykkelveger et tiltak som bør prioriteres. Dette bør skje langs RV2 nord for Kirkenær og fra Opåsvegen inn til Frysjøen, med vannverket som prioritert strekning.

Statlige og regionale planer for veg og bane bør implementeres i kommunens planer som vedrører transport, samferdsel og næringsutvikling.

Trafiksikkerhetsplan

Det er utarbeidet en trafiksikkerhetsplan for 2023 – 2033. Innstilling om vedtak ble fattet av utvalg for samfunn og næring i juni 2023. Planen er ikke behandlet og vedtatt av kommunestyret. Et endelig vedtak er nødvendig slik at foreslåtte tiltak kan fremmes for vegmyndighetene og prioriteres i deres planer. Trafiksikkerhetsplanen skal rulleres hvert 4. år og bidra til at den nasjonale nullvisjonen for drepte og hardt skadde oppfylles.

3.1.2. Arbeid og kompetanse

Oppvekst

Det er mål at Grue skal være en god oppvekstkommune for barn og unge, både i barnehagen på skolen og i fritiden. I [Oppvekstprofilen](#) som er utarbeidet for Grue kommune ser vi imidlertid at 10 av 30 indikatorer ligger dårligere an enn Norge som helhet, og på noen områder også vesentlig dårligere an. Dette gjelder blant annet unges svar på om de er fornøyde med treffsteder i kommunen. Her

svarer 14 prosent av våre unge at de er fornøyde. Det samme tallet for Norge som helhet er 46 prosent. Dette samsvarer med innspillene ungdomsskoleelevene gav når de deltok på arbeidsverksted i GNIST-prosjektet. I den samme oppvekstprofilen er det også tall i prosent på hvor mange ungdomsskoleelever som er ute med venner minst en gang i uken, eller sammen med venner hjemme. Her svarer 47 prosent av Grues elever at de er ute med venner, mens i landet som helhet, er dette tallet 58 prosent. Og det er 49 prosent som er hjemme sammen med venner mot 69 prosent i landet som helhet.

Når vi vet at vennskap er viktig for å utvikle sosiale, emosjonelle og kognitive ferdigheter, at det gir økt livskvalitet og bidrar til å forme barn og unges identitet og tilhørighet, er gode planer og tiltak på dette området av stor betydning for å redusere senere utenforskap fra utdanning, arbeid og samfunnsliv. I tillegg vet vi at nærmere 40 prosent av våre unge ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter, og for disse er annen tilrettelegging for å ha en god oppvekst særlig viktig. For å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår er det behov for et omfattende forebyggende arbeid og samordning av tiltak og tjenester. Det må vies særlig oppmerksomhet for å inkludere barn som vokser opp i lavinntektsfamilier og vurdere tiltak som ivaretar behov for møteplasser, ref. Ungdataundersøkelsen 2020 og Oppvekstprofilen fra FHI.

Barnevernreformen, også kalt oppvekstreformen, trådte i kraft 1.1. 2022. Målet med reformen er:

- Kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging
- Hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov
- Rettsikkerheten til barn og familier skal bli godt ivaretatt
- Ressursbruken og oppgaveløsningen barnevernet skal bli mer effektiv

Kommunene fikk med dette økt faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Det overordnede målet med reformen er et bedre barnevern, der tjenestetilbudet skal kunne tilpasses lokale behov, men fra statens side var det også en intensjon om å gi kommunene incentiver og muligheter til mer forebygging og mer samarbeid på tvers av tjenester, og det var enighet om at målene best oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren.

Ny Lov om barnevern trådte i kraft 1.1. 2023. Jf. Lovens § 15-2 har kommunen det overordnede ansvaret for barneverntjenesten. Kommunestyret må ha god kunnskap om tilstanden i barneverntjenesten for å kunne ta overordnet ansvar for at tjenesten har riktig kapasitet og kompetanse, og yter forsvarlige tjenester. Kunnskap om tjenesten er også viktig for god samordning av kommunenes samlede tjenester til barn og unge. Jf. § 15-3 skal Kommunestyret selv skal minst én gang i året få en redegjørelse om tilstanden i barneverntjenesten. Jf. § 15-1 skal kommunestyret vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide.

Grue har en interkommunal barneverntjeneste sammen med Åsnes og Våler kommune; Solør barneverntjeneste med Åsnes kommune som vertskommune. Det foreligger ingen plan for Solør barneverntjeneste, verken for daglig drift, målsetting for eller framtidig utvikling av tilbudet og tjenesten.

I Grue har 8 prosent av barna i aldersgruppen 0 – 17 år hjelpetiltak og omsorgstiltak i barnevernet. (2022) For landet som helhet er tallet 3,5 prosent. Det høye prosenttallet tilsier at det må jobbes planmessig og strukturert for å forebygge behov for hjelpetiltak.

Barnehage

Grue har i dag (juni 2024) 125 barn i barnehage. Disse fordeler seg i en privat og en kommunal barnehage. Utdanningsdirektoratet presenterer statistikk og analyser for barnehageområdet som finnes [her](#).

Barnehagene drives i tråd med Lov om barnehager og rammeplan for barnehager. Hver barnehage har sin egen årsplan som blant annet viser hvordan barnehagen arbeider med omsorg, lek, danning og læring. Den synliggjør også barns og foreldres medvirkning i planleggingsarbeidet og hvordan barnehagen vurderer sitt pedagogiske arbeid.

Barnehagene skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Videre skal barnehagenes innhold og oppgaver være i tråd med forskrift om rammeplan. Grue kommune har ingen barnehageplan som omhandler framtidig behov, hva som er kommunens målsetting for barnehagene og hvordan Grue oppfyller barnehagelovens krav.

Utdanning

Utdanning er viktig for mange områder. Utdanning gir det enkelte menneske muligheten til å klare seg i livet, det fører til at de får jobb og inntekt, men også at det opplever mestring og personlig vekst. Statistikk viser en nær sammenheng mellom utdanning og helse, og utdanning og levealder. For samfunnet er det også av stor betydning å ha en befolkning med utdanning som er tilpasset behovet for arbeidskraft, slik at de kan bidra aktivt på arbeidsmarkedet.

Grue barne- og ungdomsskole drives på grunnlag av mål og krav i læreplanene i tråd med Lov om grunnskolen og det arbeides planmessig for å heve skoler resultatene til landsgjennomsnittet. Jf. Opplæringslovens § 13-3e. har kommunen plikt til å arbeide med kvalitetsutvikling og skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra nasjonale kvalitetsvurderinger som departementet gjennomfører. Det skal også utarbeides en årlig rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringen, knyttet til læringsresultater, frafall og læringsmiljø. Den årlige rapporten skal drøftes av kommunestyret. Kommunen skal også sørge for at skolen jevnlig vurderer i hvilken grad organisering, tilrettelegging og gjennomføring av opplæringen medvirker til å nå de målene som er fastsatt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Elevene skal involveres i denne vurderinga. Utdanningsdirektoratet presenterer [årlig statistikk](#) og analyser for både skoler resultatene og trivselsundersøkelser.

Grue har i dag ingen kommunal plan med forventninger til hvilke mål virksomheten skal nå på kort og lang sikt eller om utvikling av kommunens grunnskoletilbud.

Arbeid

Å delta i arbeidslivet er viktig for økonomisk trygghet, sosiale relasjoner, identitet, levekår og helse. Høy sysselsetting og aktivt næringsliv er viktig for kommunens økonomi og gir mulighet for rekruttering av nye innbyggere og næring. Kommunene i Kongsvingerregionen har jobbet målrettet med strategiene i en felles næringsstrategi, noe som har gitt gode resultater. Dette har gitt nye industriarbeidsplasser, økt eksport og økt regional verdiskapning.

Pr. 4.kvartal 2023 var andel sysselsatte i prosent av befolkning 15 - 74 år 58,65% i Grue. Til sammenligning var andel sysselsatte på landsbasis 68,87 %, og i Innlandet 66,3%. Ved utgangen av 2023 pendlet 641 personer regelmessig inn til Grue, mens 845 personer pendlet ut.

Samhandling mellom kommunen, næringsliv, NAV og utdanningsaktørene vil være viktig framover for å øke utdanningsnivået, sikre tilgang på nødvendig kompetanse og tilrettelegge for utdanningsplasser i offentlige og private bedrifter.

Helse og sosiale tjenester er den største arbeidsplassen i Grue og sysselsatte 455 personer i 2023. På andre og tredje plass kommer industrien med 265 og varehandel med 235 sysselsatte personer. Industrien og spesielt treindustrien kan vise til en sterk vekst i Grue de siste årene, og har planer om videre utvikling og vekst. Foredling av grønne råvarer er regionens satsingsområde og treindustrien vil være en viktig aktør i arbeidet med å finne bærekraftige løsninger. Den samme positive utviklingen har også flere av salgsbedriftene i kommunen.

Utviklingen i næringslivet krever tilgang på kompetanse og arbeidskraft. En samhandling mellom kommunen, næringslivet, kompetansemiljøer og regionale samarbeidsorganer om rekruttering kan gi raskere ønskede resultater.

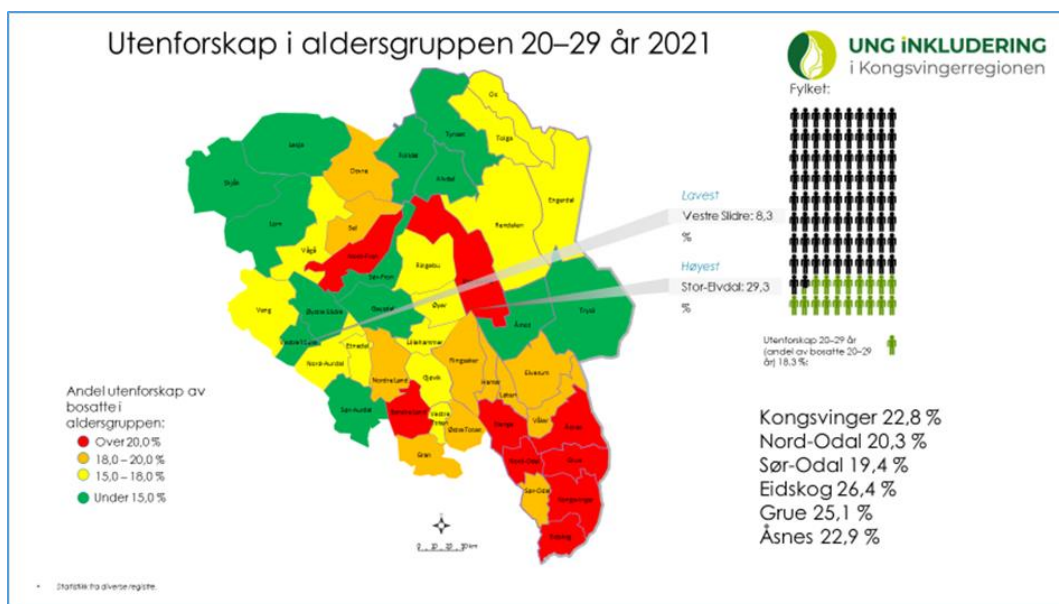
Statistikk om arbeidsliv i Grue finnes [her](#).

Arbeidsledighet og utenforskap

Kommunen har en stor andel uføre, pensjonister og andre som står utenfor arbeidsmarkedet. I mars 2024 hadde Grue en andel på 2,9 % helt arbeidsledige, som er det høyeste ledighetstallet for kommuner i Innlandet. For Norge totalt er ledighetstallet på samme tid 2,0 %, og for Innlandet 1,9 %. Høy deltakelse i arbeidslivet er en viktig drivkraft for vekst og verdiskaping. Når en stor andel av den yrkesaktive befolkningen mottar permanente stønader, indikere dette lav ressursutnyttelse. I tillegg er sysselsetting og deltagelse i samfunnslivet en viktig faktor for å forebygge økonomiske vansker, fysiske og psykiske helseplager og å kunne leve et godt liv.

<https://www.innlandsstatistikk.no/arbeidsliv/arbeidsledige/>

Arbeidsledighet og utenforskap er særlig problematisk for våre unge i starten av arbeidslivet. I Kongsvingerregionen står et økende antall unge mellom 18 og 35 år utenfor utdanning eller arbeid, og utfordringen er større her enn i andre regioner. Utfordringene med utenforskap er jobbet med over mange år, uten å få til ønsket resultat. Kommunene i Kongsvingerregionen startet i 2021 et utviklings- og innovasjonsprosjekt i samarbeid med NAV og andre, der målet er å gi flere unge muligheten til å forsørge seg selv og delta i samfunnet på en god måte. Informasjon om og statistikk fra prosjektet finnes her: <https://kongsvingerregionen.no/wp-content/uploads/2023/06/Statistikk-Kongsvingerregionen-25.5.2341370.pdf>

Sysselsetting og anstendig arbeid for alle er et mål som er definert i samfunnsdelen og som forutsetter et systematisk og planmessig arbeid i samhandling mellom kommune, NAV, næringsliv og utdanningsinstitusjoner.

3.1.3 Innovasjon og endring

Den raske teknologiske utviklingen påvirker også Grue. Utvikling og utbygging av e-tjenester, velferdsteknologi og digitale muligheter krever en godt utbygd digital infrastruktur og økt digital kompetanse hos de ansatte og i befolkningen generelt.

De siste årene har det vært en rask og positiv utvikling innen fiberutbygging/ høyhastighetsbredbånd i kommunen. I løpet av 2024 er det bygd ut fiber til mer enn 95 prosent av husstandene i kommunen. Utbyggingen har vært og er avhengig av mange aktører, samt økonomiske og geografiske forhold. De nasjonale kriteriene for støtte til utbygging har endret seg i løpet av utbyggingsperioden, og har ført til ulike økonomiske modeller for å realisere utbyggingen. Med en godt utbygd digital infrastruktur i kommunen bør det utarbeides en plan for å heve den digitale kompetansen hos ansatte og i befolkningen generelt.

En omstilling fra olje og gass til mer miljøvennlige energiformer gjør at Norges økonomi i fremtiden må basere seg på andre inntekter enn fra oljenæringen. Dette er en av faktorene som berører kommuneøkonomien og som krever at vi tenker langsiktig, evner å omstille virksomhetene og planlegger for en effektiv, smart og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser.

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes med mer ekstremvær som vi må være forberedt på. Vår del av verden bidrar til utslipp, blant annet gjennom industri, transport og høyt forbruk. For å redusere klimagassutslipp, støy og lokal forurensning, som kan redusere livskvaliteten for mange, er det behov for bevissthet og aktiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer bærekraftig samfunn gir også muligheter for økt verdiskapning og nye arbeidsplasser.

Behov for fornybar energi

I Energikommisjonens rapport 2023: *Mer av alt – raskere* ser man på norsk energipolitikk i et langsiktige perspektiv. Det er kartlagt energibehov og foreslått økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft, samt at tilgang på fornybar kraft fortsatt skal være et konkurransefortrinn for norsk industri.

Kongsvingerregionen har også startet et samarbeidsprosjekt med deltakere fra kommunene, industri, energi, strømmnett, natur, miljø og klima – hvor det skal utforskes: *Hvilke muligheter oppstår når vi skal sikre industrien god tilgang på kraft, lave strømpriser til folk og så små inngrep i naturen som mulig?* [Målet for prosjektet](#) er en felles *kraftstrategi* for de seks kommunene i Kongsvingerregionen. Strategien skal hjelpe oss å definere kraftbehovet og styre utviklingen av fornybar energi og andre tiltak slik at vi sørger for en region som er god å leve i.

Grue har de siste årene hatt flere henvendelser fra utbyggere som ønsker å etablere energiparker i kommunen. Kommunen har store naturområder som er attraktive til slikt formål. For å sikre gode vedtak er det avgjørende å ha et godt kunnskapsgrunnlag, samt tilgang på riktig kompetanse og involvering av sivilsamfunnet i prosessen. I bunnen bør det også ligge en verdidebatt som må gjennomføres på vegne av framtidige generasjoner og de naturressursene som finnes her. For å følge opp den regionale strategien som utarbeides bør det utarbeides en kommunal plan med både kortsiktige og langsiktige mål.

Arealstrategi og arealforvaltning

Arealplanen er under revidering med mål om å bidra til god sammenheng med samfunnsdelen. Samtidig er det et mål å drive en bærekraftig arealforvaltning og å bevare natur – og miljøverdiene i

kommunen, basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Under revideringen vil det bli vurdert om det er områder hvor arealformålet skal endres eller tas ut av planen.

I dette arbeidet vil også hensyn til forventede klimaendringer og uønskede naturhendelser ivaretas, sikring av områder for vann- og avløp og hensyn til Finnskogen som KULA- område. Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging, og regional plan for klima, energi og miljø vil benyttes i planarbeidet. Søkelys på naturmangfold, jordvern og avskoging skal ivaretas gjennom oppdatert arealregnskap.

Økonomi

Kommunen arbeider kontinuerlig for å sikre en økonomi i balanse. Det er utfordringer i forhold til langsiktig høy gjeld, negativ befolkningsutvikling, og reduserte overføringer og inntekter. På grunn av dette har kommunestyret i sak 085/23 vedtatt et omstillingsprosjekt for perioden 2024 – 2026, med mål om å oppnå en bærekraftig økonomisk situasjon. Prosjektet har svært høy prioritet. Omstillingsbehovet innebærer en reduksjon av budsjettet på 40 millioner kroner, som tilsvarer ca. 8 % av driftsinntektene i 2024.

Omfordeling av inntekter mellom kommunene

Systemet for omfordeling av inntekter innebærer ikke full utjevning mellom landets kommuner. Tvert imot er systemet slik at de kommunene som har rike innbyggere og dermed får store skatteinntekter, også har størst overføringer fra staten.

Lavinntektskommuner løftes til ca. 94 prosent av gjennomsnittsinntekten for kommunene. Forventningen til kommunene er allikevel å gi likeverdige tjenester uavhengig av om kommunen har 94 prosent av gjennomsnittet eller 100 prosent eller langt over.

Systemet bidrar dermed systematisk til at de rike kommunene med inntektssterke og formuende innbyggerne blir rikere, mens de fattige kommunene med høy arbeidsledighet, lav yrkesdeltakelse og mange uføre, blir stadig fattigere.

Mange innbyggere i Innlandet bor i lavinntektskommuner. Dette gjelder også våre nærmeste byer, Kongsvinger og Elverum. Disse byene mottar ikke storbytillegg og får relativt lite utgifts utjevning, samtidig som det ofte er opphoping av sosiale utfordringer blant innbyggerne.

Frie inntekter

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd. Inntektssystemet bygger på et rammefinansieringsprinsipp der staten fastsetter rammene, men det er kommunestyret som prioriterer hvordan inntektene skal brukes. Det forutsettes imidlertid at prioriteringene foregår på en slik måte at kommunen ivaretar sine lovpålagte forpliktelser knyttet til de ulike tjenestene.

Likeverdige tjenestetilbud til alle innbyggere uavhengig av hvilken kommune man bor i, er en grunnleggende forutsetning i det norske samfunnet. I inntektssystemet ivaretas dette prinsippet gjennom to omfordelingsordninger som fullt ut finansieres av kommunene selv:

- Gjennom skatteutjevningen må kommuner med høye skatteinntekter fra skatt på inntekt og formue overføre deler av sine inntekter til kommuner med lave skatteinntekter.
- I utgifts utjevningen får hver kommune beregnet et behov ut fra befolknings- sammensetning, både i forhold til alder og sosioøkonomiske forhold, og i tillegg vektlegges kommunens geografi. Kommuner som har et behov pr. innbygger som er høyere enn landsgjennomsnittet får et tillegg i sitt rammetilskudd. Dette blir finansiert gjennom tilsvarende trekk i rammetilskuddet fra kommuner med lavere behov enn landsgjennomsnittet.

Kilde: KS

Rapport fra teknisk beregningsutvalg 2023 for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Eierstyring av interkommunale selskaper og tjenester

Grue kommune har vedtatt [eierskapsmeldingen](#) som gir prinsipielle føringer for kommunens eierstyring, en oversikt over kommunens eierskap, og strategiske mål for eierskapet i det enkelte selskap (formål).

Forholdet mellom regionalt og kommunalt eierskap

Grue kommune har etter kommunestyrevedtak i 2021 sluttet seg til «Regional eierskapsmelding» i Kongsvingerregionen. I tillegg er kommunen pålagt å utarbeide en egen eierskapsmelding minst en gang i valgperioden og vedta denne i kommunestyret jf. kommunelovens § 26-1.

Den regionale eierskapsmeldingen er lagt til grunn for utarbeidelsen av den kommunale eierskapsmeldingen. Dersom det forekommer forskjeller mellom regional og kommunal eierskapsmelding, er det imidlertid kommunen sin egen eierskapsmelding som er førende.

Eierskapsmeldingen er et offentlig dokument som gir en oversikt over kommunens interesser i organisasjonsformer utenfor den ordinære virksomheten. Den vil kunne være nyttig i både strategisk og løpende eierstyring for politikere, og et godt hjelpemiddel for administrasjonen sine saksforberedelser og oppfølging av politiske vedtak.

Næringsstrategi

[Næringsstrategi 2016 – 2028 for Kongsvingerregionen](#), som omfatter kommunene Åsnes, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal og Eidskog ble revidert i 2020 og det er vedtatt ny revidering i 2024. I strategien er det valgt ut sju hovedstrategier for å nå vekstmålene:

1. Prioriterte satsingsområder; bioøkonomi, industriutvikling, logistikk, bygg og anlegg og kunnskapsintensiv tjenesteyting
2. Bærekraftig næringsutvikling
3. Handlekraftige og effektive kommuner
4. Samferdsel og markedstilpassede næringsarealer
5. Relevant kompetanse og FOU
6. Kompetanserekruttering og omdømmebygging
7. Sterke allianser og samarbeid om felles mål

I 2021 vedtok Utvalg for samfunn og næring den regionale næringsstrategien som kommunal næringsplan og tilføyet lokale tiltak som kun gjelder for Grue. Etter revidering av den regionale næringsstrategien bør den kommunale tiltaksplanen revideres.

Vannforvaltning

Det er vedtatt forvaltningsplaner for [vannregionen Innlandet og Viken](#) og for de norske delene av [vannregionen Västerhavet](#). Grue berøres av begge planene gjennom Glommavassdraget og grensevassdragene. Vannmiljø er et av hensynene kommunen skal ivareta og planlegging skal blant annet bidra til å sikre naturverdier og god miljøtilstand i vann. Dette kan til eksempel være å finne alternativer for å unngå byggetiltak i våtmarksområder, å sikre gode planer for vannforsyning, avløp og overvannshåndtering eller å lage retningslinjer for klimahensyn og bestemmelser om kantsoner. Det anbefales at det utarbeides planer for spredte avløp og overvann i kommunen, da det i dag ikke finnes slike planer.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunens beredskapsplikt er gitt i lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven). Formålet er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og

kritisk infrastruktur ved bruk av ikke militær makt når riket er i krig, når krig truer, når rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved uønskede hendelser i fredstid.

Kommunen har et stort industriområde som ligger tett på institusjoner, boligområder og servicetjenester. Det har de senere år vært to uønskede hendelser med brann på industriområdet hvor resultatet kunne blitt svært krevende dersom det til eksempel hadde vært andre vindforhold. Disse hendelsene viser behov for rutiner og prosedyrer for når den berørte bedriften skal kontakte kommunen, slik at kommunens kriseledelse kan vurdere om det skal iverksettes varsling og evakuering.

Hvordan kommunene skal ivareta beredskapsansvaret er konkretisert i forskrift om kommunal beredskapsplikt. Lov om kommunal beredskapsplikt gir bestemmelser om beredskapsplikt og ROS-analyser. Kommunen plikter å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen. Resultatet av dette arbeidet skal vurderes og sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Kommunens ROS-analyse skal oppdateres minst hvert fjerde år, i takt med revisjon av kommuneplanen i forkant av arbeidet med kommunal planstrategi og ellers ved endringer i risiko- og sårbarhetsbildet. Klimaforandringer og geopolitiske utfordringer er forhold som vurderes i ROS. Funn i ROS – analysen skal ivaretas ved revidering av plan for samfunnssikkerhet og beredskap.

Kommunens beredskapsarbeid:

1. Utarbeides en ny helhetlig ROS i løpet av perioden. Dette gjøres administrativt og orienteres om politisk ved behandling av punkt 2.
2. Plan for samfunnssikkerhet og beredskap. Årlig politisk behandling.
3. Overordnet beredskapsplan behandles og vedtas av kriseledelsen.
4. Beredskapsplaner for enkelte områder revideres av den enkelte ansvarlige enhet. Dette inkluderer blant annet:
 - Flomberedskapsplan
 - Plan for helsemessig og sosial beredskap
 - Smittevernplan for Solør-kommunene
 - Plan for Psykososial beredskapsgruppe (kriseteam)
 - Krise- og beredskapsplan for Grue barne- og ungdomsskole og barnehagene.

Regional plan for Samfunnssikkerhet og beredskap er utarbeidet for Kongsvingerregionen på oppdrag fra Rådmannsutvalget og Regionrådet. Planen er ikke ferdigstilt.

Glåmdal interkommunale vann og avløpsselskap AS (GIVAS AS), Glåmdal brannvesen IKS (GIB IKS) og Solør Renovasjon (SOR), har egne beredskapsplaner.

4. Planbehov i perioden

4.1 Oppsummering og anbefalinger

Grue kommune følger opp overordna føringer som er beskrevet i kapittel 1. og ved hjelp av fag- og temaplaner skal en søke å nå målene i kommuneplanens delplaner. Planleggingen skal bidra til å oppnå sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, i tråd med FNs bærekraftsmål. Det er også viktig at planene skal sikre at de beslutningene som tas er gjennomtenkte og velbegrunnede, og sikrer en god utvikling av Gruesamfunnet. Det er en ambisjon at plansystemet i kommunen skal være helhetlig og oversiktlig, og at innbyggere og andre inviteres til medvirkning i planprosessene.

Kommunen skal ikke ta på seg større planoppgaver enn det er mulig å gjennomføre i perioden og planstrategien legger derfor opp til det som anses som dekkende for kommunens planbehov. Definerte mål i kommuneplanens samfunnsdel kan realiseres med konkrete satsinger og tiltak uten at disse nødvendigvis er beskrevet i en egen temaplan.

Kommunens primære oppgave er å tilby gode tjenester til befolkningen innenfor eksisterende rammebetingelser, herunder lovverk og økonomisk handlingsrom. Tverrfaglighet og samarbeid på tvers av enheter og virksomhetsområder er avgjørende for å møte utfordringene som kommunen står overfor. Dette må også gjenspeiles i planarbeidet.

Det er mange viktige temaer som ikke omhandles i egne planer, men som ivaretas der dette er relevant, både i samfunnsplaner og i arealplanleggingen.

Med bakgrunn i kommunens utfordringsområder og endringsbehov, samt administrative innspill og formannskapetets politiske vurderinger anbefales følgende:

Det skal prioriteres planer som bidrar til inkludering i samfunnet, forbedrer folkehelsen, øker mulighetene for økonomisk selvstendighet, bidrar til mestring, skaper en VI-følelse, forbedrer de demografiske forholdene, bidrar til en sunn kommuneøkonomi, skaper innovasjon og utvikler kommunens positive omdømme.

4.2 Planoversikt

Helse og velferd	Revidering eller utarbeidelse	Ansvar
Helse- og mestringsplan – under utarbeidelse.	Vedtatt innen 1.1.2025	Rådgiver helse
- Rusmiddel politisk handlingsplan	I løpet av planperioden	Enhetsleder tilrettelagte tjenester
- Kreftplan	I løpet av planperioden	Enhetsleder hjemmetjenesten
- Velferdsteknologi	I løpet av planperioden	Rådgiver helse
- Plan for psykisk helse og avhengighet	I løpet av planperioden	Enhetsleder tilrettelagte tjenester
- Demensplan	I løpet av planperioden	Enhetsleder sykehjem
- Plan for legetjenesten i kommunen	I løpet av planperioden	Kommuneoverlege
- Plan for rehabilitering	I løpet av planperioden	Enhetsleder sykehjem/hjemmetjeneste

Oppvekst

Samordning av tiltak og tjenester for barn og unge	I starten av planperioden	Enhetsleder oppvekst
Skoleutviklingsstrategi	I løpet av planperioden	Enhetsleder oppvekst
Barnehageplan	I løpet av planperioden	Enhetsleder oppvekst
Lokal læreplan – kulturskolen	Revideres i løpet av planperioden	Enhetsleder oppvekst

Samfunn

Kommuneplan - samfunnsdel - videreføres	Vedtatt des. 2020	Rådgiver – plan og utvikling
Kommuneplan - arealdel - under revidering	Revideres. Forventet vedtak 2024/25	Arealplanlegger
Eiendomsstrategi -> boligutviklingsplan	I starten av planperioden	Enhetsleder samfunn
Trafikksikkerhetsplan	Vedtatt i KS. Sak 45/24.	Rådgiver næring
Vannforvaltning	Regionale planer hensyntas i kom. planer	Enhetsleder samfunn
Regional kraftstrategi -> kommunal handlingsplan	Regionalt prosjekt pågår	Rådgiver næring
Oppfølging av GNIST- prosjektet	2024 - 2026	Arealplanlegger og rådgiver plan og utvikling
Strategi for områdeutvikling – Grue Finnskog	I løpet av planperioden	Rådgiver plan og utvikling
Regional næringsstrategi -> kommunal handlingsplan	Revideres 2024	Rådgiver næring
Plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv	Revideres årlig	Kultur og fritid

Administrasjon/stab

Strategi for samskaping	I løpet av planperioden	Rådgiver plan og utvikling
Strategisk kompetanseutviklingsplan	Revideres høsten 2024	HR - leder
Overordnet plan for kvalitetsstyring	Vedtatt 27.9.2023	Kommunedirektør
Plan for nærvær- og sykefraværarbeid	Revideres høsten 2025	HR - leder
Lønnspolitisk plan	Årlig revidering	HR - leder
Arbeidsgiverstrategien	Behov for revidering	HR - leder
Strategi for heltidskultur	Vedtatt 22.5.2023	HR - leder
Arkivplan	Samarbeid i Indigo	HR - leder
Plan for digitalisering	I løpet av planperioden	Rådgiver IKT
Eierskapsmelding	I starten av planperioden	Kommunedirektør
Helhetlig ROS-analyse	2025	Kommunedirektør
Plan for samfunnsikkerhet og beredskap	Årlig revidering	Kommunedirektør
Helsemessig og sosial beredskapsplan	Årlig revidering – 2025	Kommuneoverlege
Plan for mottak av flyktninger	2025 - 2026	Flyktning koordinator
Smittevernplan	Behov for revidering	Kommuneoverlegen